

SYFTAR SOVJET TILL KRIG?

Av kapten ARNE STADE

»På grund av Sovjetunionens isolationistiska politik veta vi föga eller intet om de planer, som förberedas i Kreml. Det ligger någonting onaturligt och direkt skrämmande i att en stormakt i det 20:e århundradet till den grad mörklägger sin politik och isolerar sig från omvärlden.»

Norske utrikesministern Halvard Lange (Sept. 1952).

»Jag vill inte väcka någon falsk optimism till livs, och därför måste jag ta avstånd från den omotiverade och farliga tankegången, att en potentiell angripare inte vill krig, inte är redo för krig och inte heller önskar forcera fram ett krig.»

Atlantpaktsoverbefälhavaren, general
Matthew Ridgway (Okt. 1952).

Vänskaps- och biståndspakten mellan Sovjetunionen och Kommunist-Kina av den 14 februari 1950 förutsatte, att »de Höga Fördragsslutande Parterna» skulle komma att konsultera varandra i alla viktigare internationella frågor berörande deras gemensamma intressen. I och för sig låg det därför intet särskilt anmärkningsvärt i att Kommunist-Kinas premiär- och utrikesminister Chou En-lai på sensommaren 1952 avlade ett nästan månadslångt besök i Moskva. I fördraget hade ryssarna bl. a. förbundit sig att före ingången av år 1953 utrymma det strategiskt viktiga basområdet kring Port Arthur samt att till Pekingregeringen återställa den östmandsjuriska järnvägen. Redan detta kunde vara fullgod anledning till att nu upptaga direkta förhandlingar mellan representanter för de båda berörda regeringarna. Det fanns också skäl att tro, att Mao Tse-tung redan av prestigeskäl vore ytterst angelägen att återfå den fulla suveräniteten över hela Mandsjuriet.

Den uppgörelse, varom man efter fyra veckors förhandlingar slutligen enades i Moskva, kunde i betraktande härav verka både förvånande och förvirrande. Det föreföll nämligen närmast, som om Stalin hade »snuvat» Mao, såsom en kommentator en smula drastiskt nonchalant uttryckte saken. Det måste ha suttit hårt åt, menade han, innan Mao Tse-tung kunnat förmås att avstå från

kravet på Port Arthurs återlämnande. Att Mao i alla fall tycktes ha gjort det, »tydde utan tvivel på att hans position i Moskva betydligt försvagats» (T. Norwid i *Stockholms-Tidningen*, 26 sept. 1952). Det föll tydligen icke denne kommentator in, att det icke sällan kan vara en klok och riktig politik att tillfälligt avstå från smärre fördelar för att i stället kunna vinna ett högre syfte.

Blott några dagar efter det att den nya överenskommelsen mellan Sovjet-Ryssland och Kommunist-Kina hade undertecknats, blev Moskva skådeplatsen för ett annat evenemang av solenn och remarkabel natur. Den 5 oktober öppnades nämligen i Kreml en kommunistisk partikongress, den nittonde i ordningen men den första sedan utbrottet av det andra världskriget 1939.

Redan den påfallande tidsintervallen mellan den 18:e och den 19:e kongressen förklarade delvis den stora uppmärksamhet, som händelsen tilldrog sig, kanske inte minst utanför »järnridån». Först och främst aktualiserades nu frågan, vilken orsaken kunde ha varit till att partikongressen icke tidigare blivit sammankallad. I andra hand ställde man sig frågan, vilka skäl som kunde tänkas ha motiverat kongressens inkallande just till den ifrågavarande tidpunkten.

Något direkt svar på den första frågan, dvs. rörande det långa dröjsmålet — enligt gällande statuter skulle partikongress avhållas vart tredje år — lämnades icke officiellt, och någon verkligt plausibel förklaring framkom icke heller i övrigt. — Beträffande orsakerna till den valda tidpunkten för kongressen gavs däremot vissa antydningar från vederbörligt håll i Moskva.

Det f. ö. icke blott antydtes, utan sades rent ut, att »en av huvudpunkterna på dagordningen» varit att låta kongressen fastställa riktlinjerna — utformade som direktiv till partiets centralkommitté och Sovjetunionens ministerråd — för den femte ekonomiska femårsplanen, avseende åren 1951—1955. Denna förklaring var märklig ur åtminstone två synpunkter. För det första hade ju den fjärde femårsplanen — den första efterkrigsplanen — kunnat både fastställas och genomföras utan att det därför ansetts nödvändigt att inblanda partikongressen. För det andra måste man fråga sig, varför denna — om det nu ansågs riktigast att femårsplanens huvudlinjer godkändes av en partikongress — då icke hade sammankallats förrän närmare två år efter det att planen redan hade trätt i kraft. Vid en så sen tidpunkt var det ju svårigen längre möjligt för kongressen att ens till skenet utöva något reellt inflytande på planens principiella utformning.

Knappast heller kunde det ostentativt framhåvda kongressbeslutet att avskaffa den s. k. politbyrå och ersätta denna med ett presidium ha varit mera än på sin höjd en förevändning för partikongressens sammankallande. Det hette, att det sålunda rekonstruerade organet skulle komma att bättre svara mot de »funktioner», som dittills utövats av politbyrå. Om därmed skulle förstås, att åtgärden vore ägnad att låta parti och stat helt gå upp i varandra, må förklaringen ha varit adekvat. I sak var nämligen ändringen närmast formell, bortsett från att medlemsantalet betydligt ökats, jämfört med den förutvarande politbyrås. Det mest anmärkningsvärda nya inslaget utgjordes av fyra högre partifunktionärer från tre politiska nyckeldistrikt, nämligen Leningrad, Tjeljabinsk och Ukraina (sistnämnda 2 representanter). Denna förstärkning kunde möjligen ha en signifikativ innebörd — liksom även framhåvandet av Malenkovs personliga förrangställning — men, som sagt, icke gärna gälla som *raison d'être* för en så vidlyftig apparat som en kommunistisk partikongress måste anses vara.

Vad själva »förhandlingarna» beträffar, måste en utomstående kanske mest frapperas av de hätska utfall mot Förenta Staterna, som förekommo framför allt i Malenkovs tal — det må här erinras om, att endast några dagar tidigare den amerikanske ambassadören i Moskva, Rysslandsexperten George F. Kennan, officiellt hade förklarats som *persona non grata*. Anmärkningsvärt var också, att Moskvakongressen synbarligen hade synkroniserats med en till Peking förlagd s. k. »fredskonferens» för Asien.

En avsiktlig synkronisering förelåg tydligen också, då Stalin dagarna före partikongressens öppnande i tidskriften *Bolsjevik* lät publicera en femtio sidor lång artikel över ämnet »Socialismens ekonomiska problem i Sovjetunionen». I detta budskap inskräptes bl. a. den alltjämt oförändrade giltigheten av den kommunistiska dogmen om kapitalismens slutliga undergång och de »oundvikliga» motsättningarna och striderna mellan de kapitalistiska staterna inbördes, vilka måste föregå upprättandet av kommunismens tusenårsrike. I mera konkreta vändningar bekände Stalin sin förvissning om »att det kapitalistiska England och efter England det kapitalistiska Frankrike i det långa loppet komma att bryta med USA och gå tillsammans i konflikt med USA...».

Vad är det? må väl en och annan läsare utbrista. Vad kan manne Stalin ha menat?

Naturligtvis är det riktigt — och kanske t. o. m. »oundvikligt»

— att både latent och öppna motsättningar av ekonomisk och politisk art existera inom den icke-kommunistiska världen. Men därifrån och till öppen fejd är det ju dock ett betydande steg, så betydande t. o. m., att man måste betvivla, att Stalin själv kan ha trott på sin förkunnelse. Skulle då uttalandet alltså ha haft ett enbart taktiskt eller »ostensibelt» syfte? I svaret på den frågan ligger måhända även nyckeln till förståelse av det verkliga — om också icke officiellt utsagda — syftet med hela den välregisserade 19:e partikongressen.

Syftar Sovjet till krig?

Då det gäller att bedöma en fråga av så allvarsdiger innebörd och vittgående räckvidd, bör det naturliga och mest närliggande vara att i första hand undersöka, i vad mån sovjetregimens egna teoretiker och aktiva ledargestalter formulerat några principiella — och allvarligt menade — uttalanden i ämnet. Med andra ord: vilken är egentligen kommunismens grundinställning till kriget, närmast då såsom medel att realisera politiska syften? I detta sammanhang bör f. ö. observeras, att frågeställningen är dubbelbottnad, i så måtto nämligen att det för kommunistisk uppfattning innebär en väsentlig skillnad, om det gäller krig *inom* den »kapitalistiska» världen eller *mellan* denna och den kommunistiska. Det var ett krig av den förra typen, som Stalin möjligen alluderade på i sin magistrala textutläggning inför partikongressens öppnande.

Tesen om »oundvikligheten» av krig och tvedräkt mellan de »kapitalistiska» staterna inbördes har alltid intagit ett centralt rum i den kommunistiska ideologin och tillmätts en betydelse vida övergående den rent akademiska. Den tankegång, som kan destilleras fram ur den hithörande ymniga fraseologin, berördes för några år sedan, i samband med en analys av *Rysk imperialism*, utav »en kännare av sovjetrysk politik, som en längre tid varit verksam i Moskva», men som »på grund av sin ställning måste förbli anonym (*Dagens Nyheter*, 10 april 1949).

»Ända från Sovjetunionens grundande», skrev denne Rysslands-kännare, »har en av de viktigaste bolsjevikedogmerna varit påståendet att de kapitalistiska staterna aldrig kan bilda en enhetsfront mot Sovjetunionen; deras inbördes tvistigheter är för stora. — — — I skydd av detta antagande, som av Lenin upphöjdes till ett axiom, har bolsjevikedarna opererat i omkring 30 år.» Den sakliga motiveringen för denna doktrin ligger helt enkelt däri,

att den utgör förutsättningen för »att den speciellt ryska erövrings-taktiken skall vara möjlig». När det nu i alla fall lyckades för ett stort antal »kapitaliststater» att till värn mot sovjetrysk aggressivitet sammansluta sig i Atlantpakten, blev detta för kommunisterna ett hårt slag och en allvarlig tankeställare. »Den som närmare känner bolsjevismen, vet att den i hög grad bygger på dogmer.» Då den dogm, som hade varit nästan en hörnsten för hela byggnaden, nu begynte svikta, »måste det uppstå oro och skräck».

Tankelinjen härifrån och till Stalins trosbekännelse i »Bolsjevik» om oundvikligheten av kapitaliststaternas inbördes söndring tyckes ligga ganska blottad. Så mycket egendomligare kunde därför den »intervju» förefalla, som Stalin den 17 februari 1951 gav en medarbetare i *Pravda*, och vari han »besvarade en rad av denne framställda frågor rörande utrikespolitiska problem». Vid detta tillfälle undvek nämligen Stalin att ingå på den »oundvikliga» splittringen de kapitalistiska staterna emellan. I stället kastade han sig direkt in på den andra fundamentala tesen, den om oundvikligheten av ett krig mellan världskommunismen och världskapitalismen. Tillfrågad huruvida ett nytt världskrig vore oundvikligt gav Stalin det underfundiga svaret: »Nej. Ätminstone för närvarande [under år 1951?] kan man inte anse det vara oundvikligt». Men, tillade han hotfullt, kriget kunde bli oundvikligt, såvida inte »de fredsälskande krafterna» i Förenta Staterna, England och Frankrike själva toge fredens sak om hand och oskadliggjorde de »efter ett nytt krig törstande, aggressiva krafter», som »dirigerade de reaktionära regeringarna». M. a. o., om kommunisterna lyckades komma till makten, behövde det inte bli något krig, i annat fall kunde kriget bli »oundvikligt». Det skulle emellertid då komma att bli ett »rättfärdigt krig», och ett sådant kunde endast sluta på ett sätt: »med inkräktarnas nederlag». Ett sådant »rättfärdigt krig» var det, som nu pågick i Korea; även där var sålunda den slutliga utgången på förhand given. Huru, frågade Stalin, skulle väl de amerikanska och brittiska soldaterna kunna slåss med någon entusiasm, då de ju själva måste inse, »att det krig, som påtvingats dem, vore ytterst orättfärdigt».

Man uppmärksammar här bl. a., att Stalin visserligen icke bestred möjligheten av ett nytt världskrig men ej heller urgerade »oundvikligheten» av ett sådant. Ännu längre i uppmjukad tolkning av dogmens innebörd gick en av kommunismens teoretiker, I. Seleznev, i septembernumret 1951 av tidskriften *Filosofiens frågor*. Seleznev ifrågasatte självfallet icke i och för sig giltig-

heten av den marxistisk-leninistiska tesen om krigets oundviklighet. Naturligtvis hade denna varit fullt riktig på *sin* tid. Men, lät han förstå, under de ändrade »historiska betingelser», som numera vore rådande, finge tesen kanske icke fattas alldeles bokstavligt. — Emellertid — underströk några månader senare (mars 1952) en annan kommunistteoretiker, professor *Kretov*, i ett radioanförande — hade bolsjevikerna aldrig varit och vore alljämt icke anhängare av tanken på »fred till varje pris». — »Rättfärdiga krig», med syfte att »befria arbetarna i alla länder från kapitalismens ok», hade man principiellt ingenting att invända emot. Sådana måste man också i fortsättningen räkna med, så länge som imperialismen och kapitalismen ännu icke hade upphört att utgöra hot mot en »verklig fred».

Detta låg helt i linje med vad Stalin för sin personliga del så tidigt som 1930 hade bekänt i ett förtroligt brev till Maxim Gorki, varur följande må citeras:

»Vi är inte emot alla krig. Vi är emot det imperialistiska kriget såsom varande ett kontrarevolutionärt krig. Men vi är *för* det anti-imperialistiska revolutionära befrielsekriget, trots att ett sådant krig, som välbekant är, inte är fritt från 'blodsutgjutelsens fasor' utan snarare är fullt av dem.»

Detta kan tyckas vara klara verba, vilka icke borde kunna missförstås. Visserligen skrevs brevet ifråga för mer än 20 år sedan. Men att Stalin icke sedan dess kommit på andra tankar synes framgå redan därav, att aktstycket fått komma med i det 1950 utgivna 12:e bandet av Stalins samlade skrifter.

På västerländskt, icke-kommunistiskt, håll brukar det ju vara ett rätt vanligt resonemang, att Stalin i själva verket torde vara mycket betänksam mot sådana krigiska äventyrligheter, som Hitler på sin tid med förkärlek brukade praktisera. Man har t. o. m. i detta sammanhang präglat uttrycket »schakalimperialism» för att markera den föregivna olikheten mellan å ena sidan den form av imperialism, som bär Stalins signum, å andra sidan den »panterimperialism», som företrädde av Hitler och före honom av en Napoleon. Åtminstone delvis var det väl just dylika vaga distinktioner, som lågo till grund för den »policy of containment», som *George F. Kennan* förordade i julinumret 1947 av tidskriften *Foreign Affairs*, och som faktiskt kom att bilda utgångspunkten för Förenta Staternas praktiska utrikes- och militärpolitik under de år som följde. — Det skall ingalunda bestridas, att föreställningen om kommunismens schakal- och mullvadsinstinkter har

fog för sig. Men den innehåller av allt att döma endast en del av sanningen. Kommunisterna ha visserligen klarare än de flesta fattat, att det existerar *även* andra betvingelsemetoder än de militära. Men detta har sannerligen icke förlett dem att nedvärdera och underskatta de senares betydelse. Icke all teori är praktiskt betydelselös, därför att den är grå.

Detta konstaterande ställer hela problemet på sin spets. Får man då verkligen taga bokstavligen för kontant, vad de marxistisk-leninistiska dogmerna förkunna, och följaktligen tillmäta dem en praktiskt-politisk relevans? Är det inte fastmera här fråga om en närmast av slentrian och ett slags pietetsskäl bibehållen och vårdad ideologisk överbyggnad, som egentligen redan överlevt sig själv?

Önsketänkarna må inbilla sig dylikt — och de göra det förvisso också. Det betänkliga är, att de ofta ha ambitionen att vilja göra även andra delaktiga av sin tro.

En sådan person är engelsmannen Edward Crankshaw, författare till boken *Russia by daylight* eller — som den amerikanska upplagans titel lyder — *Cracks in the Kremlin wall* (London & New York 1951), hos vilken önsketänkandet nära nog blivit upphöjt till ledande princip. »We are so afraid of wishful thinking», utbrister han med lätt arrogans, »that many of us have stopped thinking altogether.»

Ingenting kunde vara oriktigare, söker Crankshaw intala sina läsare, än att föreställa sig, att Stalin verkligen skulle mena något med vad han har talat och skrivit angående sina världsrevolutionära planer. »If this book does nothing else but make that much clear, it will have served its purpose...» Diktatorn i Kreml och hans paladiner äro i grund och botten ingenting annat än en samling opportunister och konjunkturryttare, som handla efter lägenhet och inte hänga upp sig på några teoretiska principer och dogmer. — För all del, han har bedömt och spått fel tidigare, det erkänner Crankshaw ärligt nog. Och naturligtvis: »opinions are opinions»! Men det är i alla fall hans fasta tro, som han hoppas bli salig på, att någon verklig krigsfara icke existerar och inte heller kommer att uppstå, »at least in this generation».

Crankshaw's antagligen välmentade men motsägelsefyllda och stundom nästan tendentiöst okritiska resonemang skulle knappast behövt tagas så seriöst, hade det inte varit för den omständigheten, att Crankshaw ett par år efter krigets slut råkat i sin egen-

skap av journalist under någon tid få vistas i Moskva och väl främst på denna grund flerstädes kommit att gälla som en Rysslandsexpert *par préférence*. Hans med rätt pretentiösa åthävor serverade åsikter och påståenden stödjas emellertid sällan genom någon saklig dokumentering eller ens logisk motivering. — Dess bättre är nu Crankshaw dock icke den ende »forskare», som gett sig i kast med ämnet.

I en nära nog till övermått väldokumenterad, kritiskt analyserande studie, framlagd i januarinumret 1951 av *Foreign Affairs*, har den framstående amerikanske vetenskapsmannen och diplomaten George Morgan, under signaturen »Historicus», ingående behandlat den marxistiskt-leninistiska »teoriens» betydelse för kommunistledarnas praktiska handlande.

Enligt Morgan utgör »teorien» själva den innersta, massiva kärnan i den ideologiska tankebyggnaden (om formuleringen tillåtes). Denna kärna omges av ett nästan lika hårt skikt, kallat »programmet». Detta inrymmer den principiella politiska målsättningen. Utanför det programmatiska skiktet vidtager ett mjukare och mera tänjbart skikt. Det är »strategien», de mer eller mindre långsiktiga aktionsplanerna. Alltsammans omhöljes av ett yttre, poröst skal, »taktiken». Därmed förstås det efter det aktuella lägets behov och möjligheter avpassade praktiskt-metodiska tillvägagångssättet.

»Taktiken», och i viss utsträckning även »strategien», äro närmast att uppfatta som rena förbrukningsvaror. Sedan de fyllt sin uppgift eller icke längre motsvara sitt ursprungliga ändamål, kasseras de utan vidare för att bereda plats åt något nytt och bättre. Därav kommunisternas många förbryllande och skenbart planlösa försöksmanövrer och tvärvändningar. Vad som däremot icke ändras, aldrig tummas på, hur än de yttre konjunkturerna må skifta, det är den grundläggande målsättningen, »programmet», och den ideologiska kärnan, »teorien». Dessa ha axiomatisk dignitet, representera tidlösa sanningar.

För normal, västerländsk uppfattning måste väl en dylik behårt doktrinär syn på det politiska handlandet te sig både löjlig och verklighetsfrämmande. Men kommunisterna själva finna den minst av allt löjlig, och de mena blodigt allvar. Det är, i dag som är, allt fortfarande den marxistisk-leninistiska doktrinen och »icke några personliga idéer eller ens i mer än begränsad utsträckning de utländska makternas åtgöranden», som ytterst bestämmer Sovjets utrikespolitiska handlande, såsom förre brittiske Moskva-

ambassadören, Sir David Kelly, stödd på personlig erfarenhet, har betygat (*Rysk facit*: artikel återgiven i *Aftontidningen*, 14 januari 1952).

»The statesmen and peoples of the West will neglect this theory at their peril», tillägger en annan Rysslandskännare, Jules Menken, i en uppsats om *Soviet and Western strategy* i årspubliceringen *Brassey's Annual* för 1951.

Det finnes säkerligen ingen som helst anledning att ifrågasätta uppriktigheten hos den talare på 19:e partikongressen, vilken presenterade bl. a. följande retoriska praktblomma:

»Vårt parti är starkt därigenom att det i hela sin verksamhet låter leda sig av den marxistisk-leninistiska teorien. — — — Lenin och Stalin förband ständigt, vid varje historisk vändning, marxismen med epokens konkreta praktiska uppgifter och visade genom sin skapande tillämpning av Marx-Engels lära, att marxismen inte är någon död dogm utan en levande vägledning till handling.»

Sålunda talade Malenkov, »tronföljaren».

* * *

Uttrycket »avhoppare» har ingen särskilt god klang i flertalets öron; ej heller brukar den s. k. »avhopparlitteraturen» åtnjuta något högre anseende för vederhäftighet och oväld. *Kanske* rör det sig här delvis om fördomar utan saklig grund, vilkas praktiska konsekvenser emellertid kunna bli ödesdigra. Denna reflexion må icke uppfattas som en rekommendation till okritiskt anammande av vilka sensations-»avslöjanden» som helst. Men det gives en form av hyperkriticism, som kan vara nästan ännu farligare än okritisk godtrogenhet. Påståendet må beläggas med ett konkret och närliggande exempel.

På våren 1950 utkom i New York ett arbete med titeln *Behind closed doors. The secret history of the cold war*. Det var författat av f. d. amerikanske amiralen Ellis M. Zacharias, i icke närmare redovisat samarbete med den ungersk-amerikanske journalisten Ladislav Farago (Sv. övers. 1951: *Bakom lyckta dörrar*). Huvudförfattaren Zacharias hade under det andra världskriget beklätt en framskjuten post inom den amerikanska marinens underrättelseväsen och efter avgången ur aktiv tjänst ägnat sig åt utrikespolitiskt skriftställarskap.

Allt detta må vara gott och väl men utgör naturligtvis i och för sig ingen borgen för författarens tillförlitlighet och kritiska

omdöme. I själva verket behöver man heller inte bläddra så länge i boken för att bli på det klara med att den nog är behäftad med framträdande svagheter av såväl formell som saklig beskaffenhet. Men att objektivt konstatera detta är inte detsamma som att stämpla boken i sin helhet som »kvalificerad humbug», såsom en svensk recensent fann för gott. Det må medges, att de upplysningar, som Zacharias säger sig ha inhämtat av den på eftersommaren 1949 »avhoppade» ryske översten »Chralov» (en pseudonym) kunna tyckas nog så sensationella. Men att innehållet är sensationellt utgör dock i och för sig intet indicium för att det nödvändigtvis måste vara fråga om ett falsifikat. Redan ur metodisk synpunkt måste en dylik »källkritik» anses vara i lättvindigaste laget. Det brukar ju eljest gälla som en god regel att inte kasta ut barnet tillsammans med badvattnet.

En källkritisk granskning måste självfallet underlättas, om vederbörande uppgiftslämnare framträder med öppet visir och under sitt rätta namn. Så har också skett i flera fall. Till genrens mera vägande alster torde man sålunda få räkna K y r i l K a l i n o v's *Les Maréchaux soviétiques vous parlent* (Paris 1950) och G r i g o r i T o k a j e v's *Stalin means war* (London 1951). Båda dessa arbeten — författade av förutvarande aktiva ryska officerare med överstelöjtnants tjänstegrad — visa sig, så långt det över huvud taget synes görligt att kritiskt pröva uppgifternas sanningshalt, i allt väsentligt bestå provet. Givet är ju, att man icke desto mindre alltid måste räkna med förekomsten av dolda felkällor, såväl sådana av psykologisk natur som rent »mekaniska».

En särskilt försåtlig »felkälla» skulle det tänkbara fallet innebära, att en viss »avhoppare» i själva verket varit en utsänd agent eller provokatör. Just beträffande Tokajev ha dylika rykten varit i svang. Det uppgavs sålunda på senhösten 1951, att Tokajev i all tysthet skulle ha »hoppat tillbaka» och efter återkomsten för sin bravad belönats med befordran till generalmajor. Nu är det emellertid ett faktum, att även *efter* sagda tidpunkt vid skilda tillfällen tidskriftsartiklar varit synliga, signerade med Grigori Tokajevs namn. Redan häri synes ligga en dementi av ryktesspridningens verklighetsunderlag.

Allt som allt. Avhopparlitteraturen måste självfallet, liksom andra historiska källskrifter, före utnyttjandet kritiskt prövas. Önska vi emellertid om möjligt lyfta några flikar av den slöja, som döljer den närmaste framtiden, ha vi helt enkelt icke råd att a priori avvisa dessa förutvarande sovjetryska medborgares vitt-

nesmål, vilka »valt friheten» och hoppats finna denna väster om »järnridån». Det *kan* vara lögn och överdrift, vad de lägga fram för oss, men merendels torde deras budskap åtminstone innehålla *några* puzzelbitar av väsentlig betydelse.

Till de tidigare, mera bemärkta ryska »avhopparna» hörde, förutom Tokajev, generalen Gulisjvili, förutvarande chef för den ryska militära underrättelsetjänsten i Österrike och i denna egenkap känd under täcknamnet »Sjaparidze». Han passerade »järnridån» redan på sensommaren 1947, med Frankrike som närmaste färdmål. Därifrån torde han senare ha fortsatt till Sydamerika. Under hans tillfälliga uppehåll i Frankrike lyckades det en medarbetare i tidningen *France-Soir*, Jean Maurice, att få en intervju med den avhoppade ryske generalen (intervjun återgavs bl. a. i *Stockholms-Tidningen*, 6 oktober 1947).

Intervjun inleddes sålunda:

Maurice: »Räknar man i Sovjetunionen med möjligheten av krig?»

Gulisjvili: »Ja, inom en viss tidrymd. Sovjetunionen är inte militärt färdig ännu. Armén befinner sig under full omorganisation. Man skapar just nu dess nya form, dess nya taktik och strategi. Sovjet studerar också de nya hemliga vapnens utnyttjande, och den nya röda armén är därför inte färdig före 1952.»

Av intervjuens fortsättning framgick, att enligt den ryske underrättelseexpertens mening Sovjetregeringen åtminstone vid denna tid icke föreföll att umgås med konkreta planer på att själv börja krig. Sovjetregeringen kalkylerade med att världsläget sannolikt komme att utveckla sig därhän, att den skulle kunna förverkliga sina politiska aspirationer utan att för den skull behöva tillgripa vapenmakt. Förutsättningen härför vore emellertid, att en ny ekonomisk världsdepression relativt snart inträdde, något som de styrande i Moskva icke tvivlade på komme att ske. Skulle likväl så inte bli fallet, kunde saken emellertid komma i ett helt annat läge. Då måste man räkna med att, från ungefär 1952 — sedan fabriksmässig tillverkning av atombomber samt av »raketbomber» för mycket långa avstånd kommit i gång på allvar — Sovjet skulle anse sig tillräckligt starkt och rustat för att i varje fall våga taga risken av en militär kraftmätning med den icke-kommunistiska världen.

Grigori Tokajev, vilken »hoppade av» några månader senare än »Sjaparidze», var vid ifrågavarande tidpunkt en relativt ung man — född år 1909 — med, mänskligt att döma, lovande framtidsutsikter på den yrkesbana, som han utbildats för. Egentligen

var han inte militär till professionen — ehuru han innehade tjänsteställning såsom överstelöjtnant vid ingenjörtrupperna — utan högskolebildad tekniker och flygplanskonstruktör. Det var närmast i sådan egenskap han tjänstgjorde vid den sovjetryska ockupationsstabens i Berlin (Karlshorst), där han även hade som extrauppgift att söka locka framstående västtyska tekniker och naturvetenskapare över till Östzonen för vidare befordran till Sovjet. Vid åtminstone ett par tillfällen hade han personligen sammanträffat med Stalin, då han såsom flygteknisk expert haft att verkställa föredragningar inför den samlade politbyrån. Det var på så sätt han blivit i tillfälle att »from Stalin's own lips and those of his closest collaborators» inhämta dessas innersta tankar och planer i olika in- och utrikespolitiska frågor.

Vad Tokajev i sin för två år sedan utgivna bok — och dessförinnan i artikelserier och intervjuer — haft att förmåla om politbyråns bedömanden och planer överensstämmer i det väsentliga med Gulisjvilis utsago. Liksom denne hävdar Tokajev, att Stalin och hans medhjälpare vid den tid, då andra världskriget slutade, voro bergfast övertygade om att svårartade ekonomiska kriser inom kort skulle komma att övergå den »kapitalistiska» världen. Den ekonomiska depressionen skulle ge kommunistpartiernas i Västeuropas länder vind i seglen och tillfälle att skära pipor i vassen. Därigenom troddes flera av dessa länder kunna »be transformed into virtual Soviet colonies without a shot being fired». I Kreml räknade man med att redan före 1950 på detta sätt kunna vinna politisk kontroll över större delen av den västeuropeiska kontinenten. — Inom ett par år hade det emellertid börjat stå klart, att Västeuropas relativt snabba ekonomiska återhämtning skulle komma dessa optimistiska beräkningar på skam. Detta hade nödgat politbyrån att börja ompröva sina dittillsvarande militärpolitiska planer. Tokajev hyste för sin del ingen tvekan om hur denna omprövning torde ha utfallit.

För att få det rätta perspektivet på Sovjetregeringens aktuella planer måste man, anser Tokajev, gå tillbaka i tiden ända till början av andra världskriget. Politbyrån hade vid *denna* tidpunkt alls ingen åstundan att komma med i det pågående kriget, dvs. man önskade vänta, tills utgången föreföll given. *Då*, men först då, sedan sålunda de krigförande makterna ömsesidigt mattat ut varandra, skulle kommunismens stora stund vara kommen, vägen ligga jämnad för världsrevolutionens genomförande. Hitlers överraskande angrepp 1941 drog ett brett streck över dessa uträkningar.

Sovjetunionen nödgades nu själv slåss för livet och därmed tills vidare skrinlägga alla förhoppningar om världsherravälde. Som följd av denna opåräknade vändning kom också krigets slutfacit att bli till bitter besvikelse för Stalin och hans män — det var någonting helt annat de hade haft i tankarna, då non-aggressionspakten med Tyskland slöts i augusti 1939. Men någon modifiering av de från början uppställda målen kunde icke för den skull komma i fråga. »If war could not produce their realisation, maybe peace could!» Den »fred» alltså, som snart skulle få namnet »det kalla kriget».

Därest likväl icke heller denna nya väg befunnes framkomlig, då återstode endast politikens sedvanliga *ultima ratio*: krig med vapenmakt. Man bedömde 1947 på ledande sovjettryckt håll, att det komme att dröja åtminstone fem år — »until 1952, that was» — innan Sovjet kunde tänka på att sätta igång ett nytt storkrig. Men avsevärt längre tid trodde man å andra sidan inte heller, att det skulle behövas. »There is no possible doubt», understryker Tokajev, »that, as soon as Stalin is satisfied that the U. S. S. R. is sufficiently strong, he will give the word for a general attack on West. There will be no warnings.»

Åtskilligt tyder på — t. o. m. om man blott ser till skeendets utanverk — att året 1948 kom att få en avgörande betydelse för frågan om fred eller krig. Det var flera — vart och ett för sig kanske ganska intetsägande — symptom, vilka emellertid, systematiskt utvärderade och sammanställda, tillsammans bidrogo till att framkalla detta svärdefinierade intryck av att ett oåterkalleligt avgörande hade träffats och att en ny världskatastrof höll på att målmedvetet drivas fram.

Redan ett jämförande studium av den sovjetryska militärbudgeten åren 1947/48 och framåt måste ge anledning till eftertanke. Från krigets slut fram t. o. m. 1948 hade de officiellt redovisade försvarsutgifterna företett en sakta sjunkande tendens. I 1948 års budget voro något över 66 miljarder rubel (ej fullt 18 procent av hela budgeten) anslagna till försvarsändamål. Fr. o. m. 1949 års budget kunde man emellertid konstatera en stark successiv stegring av militäranslagen. Sistnämnda år belöpte sig militärkostnaderna till drygt 79 miljarder rubel (= 19,2 %), året därpå stego de till nära 83 miljarder (= 20,1 %). Efter det att Koreakriget tagit sin början 1950, tycktes stegringen av de militära utgifterna ske i accelererat tempo: 1951 96,5 miljarder (21,3 %), 1952 nära 114 mil-

jarder (= 24 % av den totala budgetomslutningen, motsvarande ungefär lika stor procent av hela nettonationalinkomsten).

Vad som måste komma denna våldsamma upprustning att te sig så illavarslande var inte minst den omständigheten, att Moskva vid samma tid började i påfallande grad intensifiera sin s. k. fredspropaganda. I all sin enkelhet betecknade denna kampanj ett snilledrag, har ambassadör Kelly anmärkt. Det skulle icke ställa sig så lätt för motsidans eventuella propagandister att i brådrasket fundera ut och lancera ett lika suggestivt och gångbart slagord. Den saken förstod på sin tid också Adolf Hitler, vilken inte heller var någon klåpare, när det rörde sig om enklare demagogiska propagandatrick.

Även i andra stycken tycktes Stalin numera benägen att vandra i Hitlers fotspår. Så t. ex. begynte i början av 1949 klart antisemitiska tongångar att för första gången komma till uttryck i Sovjetunionen. — I slutet av februari uppmärksammade man, också för första gången, att dekret från centralkommittén voro kontrasignerade med det då ännu icke så kända namnet Georgi Malenkov. Kort dessförinnan hade den Malenkov närstående, men också militärt högt kvalificerade marskalk Alexander Vassiljevski avlöst sin, politiskt snarare än militärt, välmeriterade kollega Nikolai Bulganin på krigsministerposten. Som ställföreträdare i krigsministeriet fick Vassiljevski Berlins betvingare, marskalk Vassili Sokolovski (sedan februari 1953 generalstabschef).

Kort sagt: det var ett och annat, som föreföll indicera, att Sovjetregeringen fr. o. m. ingången av 1949, åtminstone försvarspolitiskt sett, hade slagit in på en ny och mera målmedveten kurs, utåt kännetecknad främst av en forcerad militär upprustning.

Hade då på västmaktshåll något inträffat, som skulle kunna utgöra rimlig förklaring till en sådan plötslig och radikal rysk kursomläggning? Ja, i viss mån kan man nog säga, att så verkligen var fallet.

Efter sex års oavslåtliga men alltid på nytt felslagna försök att komma till en varaktig samförståndsutgång med Sovjetunionen hade president Truman i mars 1947 beslutat att ta konsekvenserna av Sovjets intransigenta hållning. Det var nu, som den nya s. k. »tillbakahållandets» politik (»policy of containment») inleddes och fick sitt första uttryck i proklamerandet av den s. k. »Trumandoktrinen», vilken närmast avsåg att bringa hjälp åt de av kommunismen främst hotade Grekland och Turkiet. Fortsättning följde några månader senare, då utrikesminister Marshall i ett

tal i Harvard skisserade upp grundritningen till det storstilade projekt för de krigshärjade europeiska ländernas snabba ekonomiska återhämtning, vilket kom att få namnet »Marshall-planen». Det är omvittnat, att allt detta uppfattades som ett hårt slag i Kreml, där man nu med ens fick se sina revolutionära luftslott tona bort i ett töcknigt fjärran. Det råder heller inget tvivel om att Crankshaw har rätt, då han hävdar, att det var Pariskonferensen angående Marshall-hjälpen på sommaren 1947, som kom Stalin att bestämma sig för att öppet bryta med Västern. — Det var på hösten samma år som Kominform kom till. Sjdánov och Malenkov officierade båda vid dopet, som förrättades i Warszawa.

Bevisar då det nu sagda, att Sovjetregeringen någon gång år 1948 definitivt bestämde sig för att, så snart så utan större risk kunde ske, överraskande gå till väpnat angrepp mot, i första hand det icke-kommunistiska Europa, i andra hand Amerikas Förenta Stater, »kapitalismens» högborg? Givetvis *bevisar* det anförda ingenting i den vägen. Men det finns andra omständigheter, som kunna bidra till att komplettera bilden och förstärka indicieföringen.

Ett betydelsefullt bidrag till besvarandet av frågan, vad som kan ha utspelat sig bakom Kremels kulisser under loppet av år 1948, har den skarpsynte iakttagaren, ambassadör Walter Bedell Smith lämnat i sin memoarbok *My three years in Moscow* (New York 1950; även i sv. övers.). Tydligt främst på grundval av Bedell Smith's sakupplysningar har Anton Karlgren i *Dagens Nyheter*, 21—23 maj 1950, givit en analys av vad han betecknar som *Maktstriden i Kreml*.

Sedan ganska lång tid tillbaka hade inom politbyrån en seg dragkamp pågått mellan två rivaliserande fraktioner, den ena ledd av Andrej Sjdánov, den andra av den yngre, uppåtsträvande Malenkov. Till Sjdánovs fraktion hörde bl. a. Molotov och Bulganin, till Malenkovs troligen främst Beria, polisministern. Några djupare principiella divergenser i politisk uppfattning och målsättning torde icke ha förelegat, däremot antagligen en nyansskillnad i fråga om det lämpligaste taktiska tillvägagångssättet. Därvidlag tyckes Malenkov-riktningen ha förordat ett något mera varsamt och metodiskt framträngande mot det världsrevolutionära slutmålet än de av en rättfram bröstgästandaktik mera tilltalade Sjdánov-männen. I realiteten rörde det sig dock framför allt om en rent personlig maktkamp Sjdánov—Malenkov.

Sjdanovs handlingsprogram torde närmast ha gått ut på att man borde fortsätta att utöva konstant tryck mot Västeuropa och härunder steg för steg flytta fram de kommunistiska positionerna så långt västerut som läte sig göra utan att detta ledde till öppet krig. Programmet hade tidigare godkänts av Stalin och därmed blivit normgivande för den kommunistiska aktiviteten under de första efterkrigsåren. Upprättandet av Kominform på hösten 1947 låg fortfarande helt i linje med detta program. Från och med ingången av 1948 började emellertid bakslagen för Sjdanovs politiska strategi bli allt flera och kännbarare. Kuppen i Tjeckoslovakien i februari kunde visserligen planenligt genomföras, men reaktionen på västerländskt håll vart obehagligt skarp. Detta missljud följdes så av Titos revolt i Jugoslavien fram på sommaren. Närmast som ett desperat försök att bryta det hotande dödläget drev Sjdanov nu igenom, att man satte igång med den s.k. Berlinblockaden. Mycket snart började det dock stå klart, att denna aktion sannolikt skulle resultera i ett fiasko. Då inträffade helt överraskande något för Malenkov mycket lägligt. I slutet av augusti avgick Sjdanov plötsligt med döden. »Dödsfallet hör till bolsjevtidens många mystiska», anmärker Karlgren torrt.

Ungefär ett halvår senare lyftes »järnridån» en aning. Man kunde utifrån konstatera, att det tydligen hade lyckats Malenkovgruppen att helt utmanövrera motfraktionen. Sjdanov-anhängarna voro avlägsnade ur politbyrån eller berövade allt verkligt inflytande. *Ett* skede i världsrevolutionens historia hade gått i graven och ett nytt tagit vid. Det föreföll, som hade Sjdanovs död kommit att bli »en vändpunkt i den ryska utrikespolitiken efter kriget» (Karlgren).¹

Det synes nu vara tid att åter ta kontakt med de ryska »avhopparna» för att undersöka, i vad mån deras vittnesmål möjligen kunna bedraga till att närmare belysa den roll, året 1948 kan ha spelat i Sovjets utrikespolitiska och världsstrategiska handlingsprogram.

¹ Frågan om Sjdanovs död kom att på ett oväntat och signifikativt sätt aktualiseras i början av detta år, då — i samband med att en ny våg av antisemitism och »antisionism» svepte fram över Ryssland — ett antal läkare av judisk börd plötsligt häktades, anklagade för att ha bragt partiets forne generalsekreterare om livet. Det signifikativa i denna händelse låg däri, att utrensningsaktionen hade förberäddats — om ock i dunkla och svävande ordalag — redan i den verksamhetsberättelse från centralkommittén, som vid partikongressen i höstas föredrogs av — Malenkov.

Kyril Kalinov, den på det hela taget kanske redigaste och mest vittnesgille av de litterära avhopparna, vilken flydde från Berlin så pass sent som på sommaren 1949, har en del att förmåla om åsiktsbrytningar inom politbyrån på hösten 1947 samt under det därpå följande året. Kalinovs antydningar ge dock knappast något väsentligt nytt i sak. Av större intresse är däremot, vad han berättar om en konferens i Moskva vid mitten av december 1948. Ordförande vid detta tillfälle var Bulganin, då alltså krigsminister. Men den designerade nye chefen för krigsministeriet, Vassiljevski, var tillstädes och likaså Malenkov. Även på annat sätt var det en märklig konferens. Det beslut, som fattades, gick nämligen ut på ingenting mindre än att man omgående skulle skicka en större militärdelegation till Nordkorea med uppdrag att inom 18 månader, dvs. före 1 juli 1950, ha organiserat och utbildat en ny nordkoreansk armé av modernt snitt. Kalinov ingick själv i denna kommission, varför han får antagas känna till vad han talar om. — Jämmt ett år senare var det — såsom sedermera blivit känt genom dokument, som föllo i de allierades hand i Nordkorea — som den slutliga planen för angreppet på Sydkorea fastställdes, i samband med Maos första besök i Moskva såsom statsöverhuvud. (Jfr Stewart Alsop i *New York Herald Tribune* och *Stockholms-Tidningen*, 20 mars 1951.)

Emellertid fanns det tydligen andra problem, av än mera vittsyftande innebörd, som mot slutet av år 1948 gjorde sig påminta och poekade på en snar lösning. Enligt vad »överste Chralov» skall ha uppgivit, hade redan på förhösten (alltså kort efter Sjdans död) en expertkommitté blivit tillsatt för att utarbeta ett världsstrategiskt lägesbedömande samt på grundval därav föreslå riktlinjer för en mera aktiv strategi, ägnad att ersätta den dittills tillämpade »prolonged shadow boxing of the cold war». Utredningsresultatet, som byggde på »Lenin's thesis that war between capitalism-imperialism and communism is inevitable», förelades politbyrån för godkännande vid ett extraordinarie sammanträde i Kreml i slutet av januari 1949. Det framhölls i detta sammanhang, att största skyndsamhet vore av nöden med hänsyn särskilt till »the democratic West's rapid move toward the North Atlantic Defence Pact». — Det var Malenkov själv, som vid denna konferens förde ordet.

Det tycks inte minst vara skildringen från den »mystiska» sammankomsten i Kreml natten till den 28 januari 1949, som förefallit en del svenska recensenter till den grad fantastisk, att de häri

rentav velat se det avgörande kriteriet på amiral Zacharias' ohämnade fantasifullhet och allmänna ovederhäftighet. Det förhåller sig likväl så, att den pseudonyme »överste Chralovs» vittnesmål stöddes av upplysningar, lämnade i helt annat sammanhang av en annan f. d. rysk stabsofficer.

I juninumret 1951 av den amerikanska militärtidskriften *Combat Forces* meddelade tidskriftens medarbetare, överste C o n r a d H. L a n z a, att i början av samma år en officer, tjänstgörande vid de ryska ockupationsstyrkorna i Österrike, hade infunnit sig hos de västallierade militärmyndigheterna och därvid överlämnat »what he said was the current war plan». Avhopparen hade presenterat sig som son till framlidne marskalk Sjaposjnikov, den ryktbare ryske generalstabschefen under andra världskriget.

Detaljerna i den överlämnade planen, sådana de refereras av Lanza, må här förbigås. Vad som i detta sammanhang främst intresserar, är den ryske överstens version av planens tillkomst-historia. — Redan 1945 skulle det ha utarbetats en strategisk plan, vilken tog sikte på ett krig med Förenta Staterna. *Denna* plan hade emellertid varit uppgjord på lång sikt, »covering nearly twenty years», dvs. kriget förutsattes icke komma att utbryta förrän någon gång efter 1960. Numera var det likväl inte längre planen av år 1945, som gällde, och det var heller inte den planen, som Sjaposjnikov junior hade med sig. »Due to changed conditions the War Plan was revised in 1949. Principal change was to provide for war with the United States by 1953, if necessary.»

Indiciekedjan sluter sig...

* * *

Undersökningen börjar nu närma sig det innevarande dagsläget. Vi rikta ånyo sökarljuset mot den 19:e partikongressen hösten 1952 och de tilldragelser, som till tiden närmast föregingo denna, för att pröva huruvida och i vad mån dessa låta sig fogas in i den mera allmänna bild av Sovjets militärpolitiska planer och syften, som i det föregående stått att deducera fram.

Först må något dröjas vid en i juninumret 1952 av den engelska månadstidskriften *Intelligence Digest* införd artikel, härrörande från tidskriftens »observatör» i Moskva. Den hade — enligt vad redaktionen uppgav — utarbetats med stöd av »ovanliga informationskällor», däribland tydligen relativt prominenta företrädare för själva sovjethierarkin. — Det må här inskjutas, att *Intelligence*

Digest lär ha vissa förbindelser till den officiella brittiska under-
rättelsetjänsten och tidigare visat sig synnerligen välinformerad
om aktuella ryska förhållanden. Det var sålunda Intelligence
Digest, som först avslöjade, att Sovjet lyckats framställa en atom-
bomb.

Alltnog. Enligt den brittiska tidskriften skulle på våren 1952
ett antal viktiga konferenser ha ägt rum i Kreml med deltagande
icke blott av politbyråns medlemmar utan också av vissa högre
militära och diplomatiska befattningshavare. Huvudsyftet med
konferenserna skulle ha varit att diskutera igenom det aktuella
militärpolitiska läget i hela dess globala vidd samt utarbeta rikt-
linjer för den närmast följande tidens politisk-strategiska hand-
lingsprogram. Huvudfrågan lär ha gällt, under vilka yttre för-
utsättningar Sovjet skulle våga taga risken av ett krig med För-
enta Staterna. Det rådde enighet om att det under inga omständig-
heter finge komma till krig med USA, med mindre detta land först
blivit indraget i krig med Kina och därigenom dess aktiva strids-
krafter till väsentlig del blivit bundna på den östasiatiska krigs-
skådeplatsen. Rörande möjligheterna att vid önskad tidpunkt
framkalla en sådan situation voro konferensdeltagarna tydligen
rätt optimistiska. Man var också på det klara med att, sedan Ame-
rika väl lurats in i den gillrade fällan, Sovjetunionen själv icke
länge finge töva att skrida till aktiv handling.

Det var västerut, man då skulle slå till. Och slaget borde falla
inom någon vecka.

I den för tre år sedan utkomna »Behind closed doors» finner
man följande — i ljuset av vissa förlidet år timade tilldragelser
— både intresse- och tankeväckande passus:

»Stalin may await the 1952 presidential campaign because the elec-
tion of a man like Robert A. Taft would reisolat the United States
without the need of external influences. However paradoxical it may
sound, Senator Taft is Stalin's candidate. But should 'his man' lose
the election and should an internationalist like Truman or Eisenhower
win, Stalin is determined to move at what he regards as the eleventh
hour.»

Någon vecka in i juli 1952 var det realiter avgjort, att Robert
Taft, »Stalins kandidat», hade »förlorat», och att »internationalis-
ten» Eisenhower med stor sannolikhet skulle bli Förenta Staternas
nye president. Det var halvannan månad senare, som det meddela-
des, att den kommunistiska partikongressen skulle komma att in-
kallas — för första gången sedan 1939. — Mot slutet av augusti in-

träffade Chou En-lai i Moskva. Just i de dagarna kunde man i *Pravda* läsa ett stort uppslaget, häftigt utfall mot den republikanske presidentkandidaten. Det officiella kommunistorganet skrädde inte orden: Eisenhower jämfördes med Hitler och påstods rent ut ha för avsikt att gå till angrepp mot Sovjetunionen i syfte att erövra större delen av både Europa och Asien.

Sådan var alltså den politiska atmosfär, vari förhandlingarna med Chou En-lai genomfördes, sådan den bakgrund, mot vilken 19:e kommunistiska partikongressen avtecknar sig.

Fortfarande *vet* man, på icke-kommunistiskt håll, ingenting med säkerhet om den historiska innebörden av och de verkliga motiven för partikongressens inkallande. Möjligen kan man ana sig till en del. En viss ledning kanske därvid står att hämta hos förre sovjetryske flyggeneralen Alexej Markov, vilken i en artikel — införd i *The Saturday Evening Post* 20 september 1952 (*Stalin's secret war plans*) men, som det förefaller, nedskriven redan vid tiden för Koreakrigets utbrott — gör ett påpekande av visst intresse just i detta sammanhang:

»Stalin has no faith in his own Communist Party. He has not called a U. S. S. R. party congress or conference for eleven (*sic!*) years, because, if it met, by tradition he must explain and justify his armament and cold war.»

Den som är fallen för spekulation må spinna vidare på tråden och spörja, huruvida deltagarna i den 19:e partikongressen verkligen fingo del av en sann och »rättfärdigande» förklaring till den gigantiska militära upprustning som, parallellt med det »kalla kriget», pågått i Ryssland åtminstone sedan årsskiftet 1948—49. Något svar lär dock icke stå att påräkna.

Vad man *vet* är endast, att i Fjärran Östern riskerna för, respektive utsikterna till, »a shooting war» mellan den amerikanska och den kommunistkinesiska stormakten under de senaste månaderna märkbart tilltagit. Det kan förefalla, som om man på sina håll i Amerika icke vore alldeles obenägen att låta sig manövreras in i den kinesiska fällan. Och nog verkar det åtminstone, som om Pekingregeringen inte skulle vara direkt missbelåten med den vändning, utvecklingen på sistone synes ha tagit.¹

*

¹ Bekant är ytterligare, att självhärskaren i Kreml numera heter *Georgi Malenkov*. — Föreliggande artikel kom redaktionen till handa före utgången av februari månad. Förf. har sålunda vid dess utarbetande ingen hänsyn kunnat ta till de genomgri-

Till sist ett par citat, vilka möjligen kunde vara ägnade att t. o. m. i det neutrala och fredligt idylliska Sverige utlösa en viss tankeverksamhet.

Vid partikongressens sista plenum den 14 oktober uttalade Stalin — enligt *Nyheter från Sovjetunionen*, nr 36/1952 — några med »ovationsartat bifall» mottagna avskedsord till de utländska delegaterna, varav följande må in extenso återges:

»Vårt parti och vårt land har alltid behövt och kommer att behöva de utländska broderfolkens förtroende, sympati och stöd. — — — När kamrat Thorez eller kamrat Togliatti förklarar att deras folk inte kommer att föra krig mot Sovjetunionens folk, så är detta ett stöd åt Frankrikes och Italiens arbetare och bönder, som kämpar för freden, men också ett stöd åt Sovjetunionens fredsvänliga strävanden. — — — Det är klart att vårt parti inte kan stå i skuld till broderpartierna. Det bör i sin tur stödja dem och deras folk i deras kamp för frigörelse, i deras kamp för att bevara freden. Som bekant gör det också detta. — — — Det finns följaktligen all anledning att räkna med framgångar och seger för broderpartierna i de länder där kapitalet härskar.» (Varmed må jämföras *Ny Dags* troskyldiga bekännelse den 19 februari 1953: »Stalins förutsägelser, vilka grundas på mästerligt utförda vetenskapliga analyser, slår alltid in.»)

Som komplement till Stalins synpunkter kan lämpa sig nedanstående utdrag ur en artikel i *Stockholms-Tidningen*, den 29 januari 1952, av en tysk vapentekniker, vilken i närmare fem års tid varit tvångsanställd i en av det ryska flygvapnets försöksfabriker. Den tyske ingenjören skriver:

»För den som behärskar ryska och haft tillfälle att åhöra ledande politikere och partifunktionärerens slutna möten — till vilka endast de som fått inträdeskort äger tillträde — står det fullkomligt klart att ryska folket systematiskt förbereds på ett nytt krig. — — — Det enkla ryska folket vill helt naturligt som alla andra ha fred. Det är därför som den systematiska förberedelsen för krig kan sägas vara den största ryska rustningsansträngningen. — — —

I dag är det mot invånarna i det kapitalistiska Västerlandet, som den ryska propagandan systematiskt hetsar. Om eller när kriget kommer, så marscherar också de ryska divisionerna in i Frankrike eller Sverige eller Jugoslavien med exakt samma föreställningar och samma ockupationsmetoder, som de demonstrerade i Tyskland.»

Videant consules ne quid detrimenti capiat res publica...

pande personalförändringar i Sovjets högsta ledning, vilka tilldrogo sig i början av mars innevarande år. — *Red.*